

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS:
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TARSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 ..
Negyedévre — — — — — 2 ..
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

A keresztény népnevelő és korunk.*

A népoktatás, valamint a népnevelés kérdése napjainkban lefogálta magának az emberiség figyelmét. A sociológusok és pedagógusok egyaránt átérzik e kettős feladatnak fontosságát, komolyságát. Társadalmi problémáink hova-tovább mind konkrétebb formát öltenek. Ezeknek megoldására ma az elmélet vagy sok tudományossággal és szorgalommal felépített tanrendszer már nem elegendő. Ide kézzel fogható eredmények szükségesek. Reálisan gondolkozó korszakunk csak elvitathatatlan tények előtt hajol meg. A modern emberiség vindikálja magának azt a jogot, hogy a szociális kérdést oldja meg ő maga. Követeli jogainak nemcsak respektálását, azzal már be nem éri — hanem azoknak kiterjesztését is. Követeli pedig azt szóban, írásban és ha nem akarják meghallgatni vagy megérteni, követeli azt fegyveres kézzel is. Fővárosunk utcáin még csak a mult héten is olvashattuk a tömegakarát véres betűkkel irt követeléseit. És ezzel a magyar főváros feldühített munkássága

* Elnöki megnyitó az 1912. évi tanító-egyleti közgyűlésen.

T Á R C A.

Pogányhavasi Szent László kápolnácska emlékeért.

Irta: Gábor Gyula áll. isk. tanító.

Szépviz községtől egy és egyfél órányira északkelet felé emelkedik egy kopár hegy, a Pogány havas.

Oregek mondták, hogy ott a hegytetőn régen-régen egy kápolnácska állott volna, s azt is mondták, hogy elődeik ott laktak sok száz évvel ezelőtt a nagy havas oldalán, ahol egy községet (Andrásfalva?) alkotva éldegéltek békében.

S ezek a régi lakók a hit-hű székelyek építették volna ezt a kápolnácskát, hogy legyen hová vigasztalásért menjenek s hogy falvai közé rejtözve vissza esdjék szívök nyugalmát s kérjék és dicsérjék a nagy természet mindenható Urát.

Azonban a lakóskor idővel szaporodván, költözöködni kezdek s nem lévén hely a terjeszkedésre, a völgy felé húzódtak, a hol több tér nyílt a földművelésre.

csak követi elvtársainak példáját, kik más országban már többet értek el ugyan, de még mindig, még mindig többet követelnek maguknak.

A szociális kérdésnek illetően nagyon is konkrét, nagyon is szembeötlő előnyomulásáról, hogy ne mondjam elemi kitöréséről annak jogosultságáról hasznos vagy káros voltáról ítéletet mondani nem lehet földadatunk. Azonban igen is kötelességünk nekünk népnevelőknek, hogy korunk ezen fölöttébb komoly tünetével számoljunk. A népet a szociális problémák helyes és észszerű megoldására nevelni kell.

A népnevelés ma nem szorítkozható már a régi patriarkális vagy czopfos idők korlátai közé. Nem tagadom, hogy „a régi jó idők” a népnevelés terén végzett munkájukér t is mindenestre nagy tiszteletet érdemelnek. Azt sem vonom kétségbe, hogy azok a letűnt jó idők a néptanító, a népnevelőre nézve egyszersmind sokkal kedélyesebbek voltak. Mert hiszen akkoriban a tanító úr ugyebár nem csak a gyermekek, hanem a szülők előtt is nagy tekintély volt minden téren. A pappal, meg a jegyzővel vagy bíróval hatalmas triumvirátust képzett, mely előtt az egész község meghajolt. Ha talán nem is mindig szívesen, de föltétlenül engedelmességet

nekik még a falu legmerészebb szájhőse is. Ma — jól tudjuk — nagyot fordult a világ lendítő kereke: egész más irányban haladunk. Nos és ezt a haladást megakadályozni nem lehet; az általános felvilágosodást betiltani még kevésbé lehetséges.

Ma tehát minden csakis attól függ, hogy sikerül-e a népet haladási útjában jó irányba terelni!

És ez m. t. k. elsősorban a népnevelő feladata. Nekünk kell a nép bizalmát, hitét, szeretetét várnunk, hogy aztán irányíthassuk. Nem akarjuk, nem is akarhatjuk a modern kor szabta követeléseket ignorálni vagy elfojtani. Az emberiség úgy mint már évezretekkel ezelőtt, ma is akar a földi boldogság, jólét a kifejeletten népjogok kecsesgető paradicsoma felé haladni. Nem tartjuk vissza, de az irányt ezt ne engedjük kezünkől kicsavarni. Már csak azért sem, mert a mi irányunk, mert a keresztény népnevelés az emberiség legrégibb, legavatottabb, legkipróbáltabb iskolája.

Az anyaszentegyház mindig számított a fejlődő emberiség igényeivel. Minden okos, jó anya, amíg gyermeke még kicsiny, erősen megfogja annak kis kezét és szép lassan, óvatosan kíséri, vezeti őt első járási kísérleteinél. Később aztán, amiódon a gyermek már egyedül

lgy századok alatt elhagyván a havas oldalát a mostani borvíz fürdőnél (Czibrefalva?) telepédtek meg, egymagára hagyván a szegény kápolnácskát.

De azért volt nekik gondjuk rá, mert néha-néha búcsújárásképpen oda zárandokoltak az árván maradotthoz.

Később ismét helyet változtattak az utódok s teljesen behúzódtak ide, a mostani község helyére, most már tán a messziség miatt, végkép elhagyták a jó szokást, a zárandoklást, s elhanyagolva az apák örökségét, hűtlenek lettek a kápolnácskához.

A kedves kis kápolnácska elhagyatottságában az enyészetnek adta magát és az idő vasfogától megtépve, a havasi pásztor gyermekesereg leszedve falait, ma romjaiban hever, csak alapzata látszik ki a földből, még hirdetve a régi valót.

Ilyeneket hallottam a Pogány havas Szent László kápolnájáról, sajnálkozva annak megsemmisülésén.

Régen vágytam megnézni e szent helyet és az ott még látható bélyegzett követ, a melyet növendékeim Szent László követének mondanak azért, mert Szent

László királyunk mikor lovával ott ment keresztül, lova patkójának nyoma csodául ott maradt a követ.

Ekkor itatta meg lovát is a közeli csörgedező patakából, a mely oly kristálytiszta volt, hogy méltán mondható a szent király: „igyal lovam ebből a szép vízből”.

Éppen a nagy szent királyról beszélgettem egy történelem órán s önként eszembe jutott a Pogány havas Szent László kápolnácskája, (amely állítólag Szt. László korából való) s azonnal el is határoztam magamban, hogy majd kirándulok növendékeimmel oda e helyre.

Az elhatározást tett követé s egyik őszi szép napon növendékeim öröme, szívem vágyát követve, elindulánk a jó egy órá s útra.

Boróka bokrok, törpe fenyők között vezetve egyneved tíz órára már a célnál voltunk.

Nem is kellett soká keresgélnünk a kápolnácska helyet és a Szt. László követ, könnyen rá bukkantunk, mert még jól látható az alapzata.

Még csakányt is vittünk magunkkal esetleges kutatásra, de hiába, — az idő

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

is megáll a maga lábán, mikor már fel-
nőtt ember módjára bír járni, az anya
szabadra engedi ugyan a kezét, de azért
gondos figyelő szeme akkor is csak ki-
séri minden lépését, irányítva, intve őt
az élet útján. Hasonlóan az egyház is lé-
pést tartott mindig a növekvő kornak
fejlődésével, mind biztosabb és gyors-
sabb tempóban haladó emberiséggel. Ne
féltsük tehát a világot a reakcionárius
szellem rémképétől, amidőn őt Krisztus
a legnagyobb népnevelő szellemében
akarjuk vezetni, irányítani az igaz hala-
dás, az igaz boldogulás útján, amidőn
viszont egyuttal vissza akarjuk tartani
az örvény biztos veszedelmétől, ahová
azoknak lelkiismeretlensége akarja ker-
getni, kik saját önző céljaik eléréseért
készek volnának egy egész nemzetet is
feláldozni.

A keresztény népnevelés ellentábo-
rának vezetői a tömeget jelszavakkal
meztévesztik, a tévedőket csengő igé-
retekkel csalogatják és hogy a nagy
ámitást könnyebben folytathassák, gya-
nakvó figyelmét leköcskésítik az emberi
természet legféltelenebb ösztönök felelő-
sége, időről-időre fenevad módjára
ránszítják a békés társadalomra. Ez az
ő nevelési módszerük. És ennek a nép-
nevelésnek ma már világszerre tapasz-
talható eredménye mutatja legjobban az
irányítók tulajdonképeni szándékát, de
bizonyítja egyuttal azt is, hogy ők le-
lektanilag helyesen számítanak: a mi
rossz, gonosz és állatias az emberben,
azt ők aljas, önző céljaik elérése
és a szegény meztévesztett nép az egész
társadalom kimondhatatlan nagy er-
kölesi és anyagi kárára ügyesen fel tud-
ják használni.

Ezzel szemben mi, kik a keresztény
népnevelés jegyében a haladó emberi-
ség irányítását évszázados áldásos és
komoly munka által szerzett jogunk
alapján magunknak vindikáljuk, ne kés-

rővid volt, délre itthon kellett lennünk.
(Majd egy tavaszi hosszú napon tervsze-
rűen készülve ismét elzarándokolunk,
hogy figyelmebben megnézhesünk
mindent s többet beszéljünk róla.)

Megvallom én se jártam többé e he-
lyen, csak mint előbb mondtam, hallottam
róla beszélgetni s a növényeim kérde-
zetésére el is mondtam nekik azt, amit
tudtam.

Figyelemmel is hallgatták beszéde-
met, s ha egy kissé elhalgattam, ismét
kimerült ismeretem tárháza, ajkam elné-
mül, csak elmém foglalkozott s szállt
viszta a múltba.

Hogy tulajdonképen mikor is lehetett
a kápolnácska teljes épségben s mikor
ragyoghatott tetején a kereszt teljes fé-
nyében s tornyában mikor hallotta a kis
harangocska érc szavát, a melylyel be-
töltte a szép havas bércet és völgyeit —
azt nem tudni.

Csak következtetünk... Visszamenni
a multa csak Mária Terézia koráig tud-
unk, mert ez időből fennmaradt a kápol-
nácska harangja, amely annyi viszontag-
ságon keresztül két századot ért.

Ma is megvan, szépen szól, minket
hivogat az iskolához mindennap s hát az
1716 évben újra öntött tiszta érc nyelvél-
vel mily édesen zenghetett ott a hegy or-

súnk tovább, hanem lássunk közös le-
késedéssel a közös munkához.

Ne legyünk csupán csak tanítók, az
manapság nem elég, az hivatásunknak
csak az egyik fele. Hanem igenis legyünk
elsősorban népnevelők. Vessük a nagy
szociális munkának alapját már a gyer-
meki lélekben. Ha ellenfeleink céljuk el-
érését az emberben szunnyadozó rossz
hajlamok és ösztönök felélesztésében,
ápolásában keresik, akkor mi, Krisztus
magasztos példája szerint ébresszük,
fejlesszük a gyermeki lélekben mind azt,
ami jó, nemes, szép — ami Isteni.

A keresztény neveléshez szükséges
mindenekelőtt a szeretet. Szeretet nélkül
a gyermeki szívet megnyerni nem lehet.
Valamint a virág is oda fordul, a hon-
nan a nap süti és ennek meleg simogató
érintésére, viruló szépségére fölfakad,
így a gyermek lelkét is csak az fogja
meghódítani, megnyerni, aki meleg sze-
retettel, gondos érdeklődéssel nyúl
hozzá. Az a nevelő, akinek nincs szerető
szíve, az agyermekek között olyan, mint
virágágyban a jégdarab. Amit tehát az
istentelen nevelés gyűlölettel lerombol,
azt építjük fel mi, a Krisztusi szeretet
alkotó erejével.

Szükséges a neveléshez másodsor
az önfegyelem. A szenvedélyek, az ösz-
tönök korlátlan, másikat nem ismerő ki-
elésével szemben emeljük magasra az
önfegyelem tisztá ércpajzsát. Tartsuk
féken önönmagunkat, mielőtt mások ne-
veléséhez fogunk. Mielőtt parancsol-
nánk, tanuljunk engedelmeskedni. Ne
jeleljük el soha, hogy a gyermeket ön-
megtagadásra hiába fogjuk tanítani ad-
dig, amíg előbb saját magunkat nem
győztük le. Nevelni nem tesz annyit,
mint csak buzdítani, inteni vagy bünt-
etni, hanem elsőrangú módszer itt is a
szemléltetés. És pedig nem fali képekről,
nem is a szertárból behozott tárgyakról,
hanem magáról a tanítóról, a nevelőről

mán az erdők dalosainak vegyes karával
dícsímszót, a mindenség nagy alkotó-
jának.

Mily ragaszkodással, hűséggel lehet-
tek az Andrásháziak később (Czibrefal-
viak?) ez iránt a kápolnácska iránt, hogy
oly soká őrizték, gondozták és fenntartot-
ták azt.

S ma az utódok, az Ujkorszak gyer-
mekei hideg közönnyel mennek el a szt.
hely mellett s kihílt szívvel, ridegen né-
zik a romokat addig, míg a természet vég-
kép elhantolja szemünk elől még az alap-
köveit is, rozsdás vörös-zöld mohával,
hogy ne lássák többé még a romjait se s
ne ismerjék a helyet se, ha e szent hely töl-
lünk még egy emléket se érdemelt,

A kápolnácska megmaradt harangját
jószívű emberek mentették meg a jövő-
nek, elhozták régen a szépvízi iparosok
szép kápolnájába, a honnan egy nagyobb
és tán szebb harang váltotta fel s ma ne-
küink tanítóknak és a tanulóknak hirdeti
multját. Ott van egy állványon az iskola
folyósóján s hívó szavát mi értjük s be-
esüljük is, mint régi emléket addig, míg
hangja elnémul s akkor küldjük méltó
helyre pihenni, a Székely Nemzeti Mú-
zeumba, ahol megőrzi tovább a kegyelet
és a székely nép élete.

kell hogy leolvassa a gyermek mindenre
figyelmes, éles szeme: a jellemes, élvő,
hazafias ember mintaképét.

Végül pedig szükséges a keresz-
tény neveléshez a kegyelem, Isten ál-
dása. Minden téren, de legfőképpen a
nevelésügy terén tapasztalhatjuk a ke-
gyelem semmi által sem pótolható sze-
repét. A népnevelés az egész vonalon
csődött mondott már azokban az orszá-
gokban, ahol nem elégedtek meg azzal,
hogy a keresztet száműzték a tanter-
mekből, hanem még a gyermek szívé-
ből is kitepték a hitnek legszentebb
symbolumát. Megrémülten áll ma a vil-
lág a vallástalan — vagy ahogy mondják
— a „laikus”-nevelés gyászos és
istentelen nemzedék nevelőinek vallás-
talanságából csakhamar s mondhatni
megdöbbenő logikával levonta már a
legvégző konzekvenciákat és ma már
mindenfelé nyíltan kezdik lobogtatni az
anarkizmus véres zászlaját. Ismétlem,
ez semmi egyéb, mint a vallás az Isten
nélküli népnevelés logikus következh-
ménye.

Nekünk pedig keresztény kath. ta-
nítóknak, mi lehetne más a kötelessé-
günk ezen istentelen áramlattal szem-
ben, mint az, hogy saját magunkban
minél jobban mélyítsük, kialakítsuk a
vallásosságot. Nem lehet forróbb, nem
lehet szebb mindennapi imánk, mint ha
kérjük isteni mesterünket: áldja meg Ő
munkásságunkat, működésünket. Le-
gyen ő segítségünkre terhes, felelőség-
teljes, de egyuttal gyönyörű szép hiva-
tásunkban, melynek kettős célja: vallás-
os és hazafias nemzedék fölnevelése.

Keresztény tanítók, k. kartársak,
hi a haza! Nem a lőporos csatatérre
gondolok, hanem arra a haremzőre, a hol
a két ellentétes világnézet élet-halál-
harcot küzd egymás közt.

Tegyünk tehát eleget e harcrahi-
vásnak: adjunk hazánknak vallásos —
de meggyőződésből, nem szokásból val-
lások népet. Neveljünk hazafias és min-
den körülmények közt magát magának
érző és valló polgárokat. Bár mi nyel-
ven beszéljenek is szép hazánk sok-
nyelvű népei, bár mi tarka legyen is vi-
seletük, szokásuk, neveljük mindnyáju-
kat úgy, hogy e szent földet tekintsék és
tiszteljék is mindig magyar földnek, me-
lyet sok nyelven, sokféleképen lehet
megnevezni és megoldozni, de *szertelni
mindenkinek és mindig csak is magyar
szívvél lehet és kell.*

Herceg Hohenclohe Károly.

Katholikus gyermekvédelem.

A „Köznevelődés” legutóbbi számá-
ban Kovács Mihály csikszépvízi plebánus
tudósítása lelkes beszámolója a felső-
papság akciójának, mellyel a kath. gyer-
mekvédelem ügyét példás buzgalommal
felkarolta.

Örömmel közlöm a hozzám érkezett
jelentések alapján a más kerületekben is
megindult mozgalomnak üdvös eredmé-
nyét. Szolgáljon ez például és útmutatá-
sul másokra nézve is.

A hegyaljai esperesi kerület méltatva
a keresztény karitatív egyesület nemes
célját, a lelkészkedő papság rendes tagnak
jelentkezett, s a hitközségi szervezést
egyöntetűleg elhatározta, e célból a plebá-

niák számára alapszabályokat és gyűjtő-ívet kér.

A barcasági dékánuság és sepsimiklósvári esperesi kerület átvérte a gyermekvédő egyesület üdvös voltát, támogatását készséggel felajánlja, s mint erkölcsi testület belép az alapító tagok sorába, a művet az oltáregyesületek támogatásába ajánlja, a tanítói karral egyetértve gyermeknapot rendez, s a gyermekvédelem ügyét az ipariskolában is felkarolja.

Hasonló lelkesedéssel nyilatkozott az udvarhelyi kerület, s a papság minden egyes tagja készséggel csatlakozott a gyermekvédelem munkájához, s nem csak rendes tagnak jelentkezett, hanem hitközségi szervezést is kilátásba helyezte. A kérdés egyes pontjainak tisztázása szempontjából a kerület határozata központ elnökségéhez kész felterjesztve.

A marosi esperesi kerület a gyermekvédő egyesületet a legmesszebbmenő támogatásba kívánja részesíteni. Minden pap a kath. gyermekvédő egyesületnek rendes vagy pártoló tagja. A szervezkedés megkönnyítése végett a kerületet három részre osztják, s az egyes részek vezetőivé Molnár Miklós nyárádremetei, Erős József szentháromsági és Takó Albert nagyernyei plebánosokat választják meg.

A belsőszoznoki esperesi kerület meglepő érdeklődéssel karolja fel a mozgalmat, s a szervezés munkájával Kopacz Gyergely plebános, kerületi jegyzőt bízza meg, ki tevékeny munkálkodását e téren örömmel felajánlotta.

Vajha legközelebről más kerületeknek hasonló buzgalmi tevékenységéről adhatnák hírt! Midőn a kegyelmes főpásztori körlevél rendelkezése értelmében az esperesi kerületek állásfoglalásáról a folytatólagos értesítéseket várom, az eddig megnyilvánult lelkes támogatás örömmel és reménységgel tölt el, hogy nemsokára egyházmelegyünkben a kath. gyermekvédelem terén komoly munkát végzünk.

Kolozsvár, 1912. június hó 24-én.

Baldás Ferenc,
egyházmegei igazgató.

Ellenfelünk írásából.*

A madarat a tolláról lehet megismerni. Ez az igazság az alapja ennek a rovatnak. Ismertetni akarjuk őket saját szavaikból.

Mit tartanak a szabadkőművesek a vallásról? A soproni Széchenyi-páholy (a nagy magyar sem gondolta, hogy az ő nevét valaha sötétben bujkálók, a haza és a vallás ellen izgatók fogják takaróul használni) főmestere, dr. Leszner Rudolf, egyik páholygyűlésen így szónokolt a vallás ellen: „Mint a haladás kerékkötője, műveltségellenes mindannyi egyház”. (Tehát nemcsak a katolikus, hanem valamennyi vallás, Szerk.) „A szabad szellem váltott meg bennünket a lelünkkel bilinesekbe verő vallás tanaitól.” „Sokat magasztalták a minden időben a vallásnak vigasztaló erejét mindennemű szerencsétlenségben. A vallás vigasztalása azonban nem más önámításnál.”

Vermes Mór a Prometheus-páholyban 1911 november 15-én így nyilatkozott a vallásról: „Az emberi haladást hátráltató tényezők legfőbbike az egyház volt,

elsősorban a keresztény egyház. Sikereit az egyház mindenkor bámulatos szerveztségének köszönheti. Ennek egy ellenszere van: annak felismerése, hogy a szervezett egyház ellen csak a szervezett szabadkőművesség képes sikra szállani”.

Tehát saját bevallásuk szerint egyenesen céljuknak és hivatásuknak vallják az egyház elleni harcot.

Egy szabadkőműves főmester, Kovács Samu (Tisza-páholy, Szeged) maga is megszokta már a testvérek vallásellenes izgatásait és felszólt az ellen, mondván: „Ez az irányzat már túl megy az alkotmány határain s nyíltan foglalkozik politikai és vallási kérdésekkel, a mit pedig alkotmányunk egyenesen kizár... egész nyíltsággal a vallás és főképpen a katolikus római vallás ellen foglal állást az új szabadkőműves irányzat, a mikor a vallás dogmáit, szertartásait, belétét támadja.”

A szociáldemokraták természetesen ugyanazt a nótát fújják, mint a szabadkőművesek. Hiszen minden tekintetben az ő tanítványai s általuk kidolgozott terv szerint vesznek részt a néprontásban.

„A közoktatás legyen állami, megyei vagy községi. A felekezeti iskolákat meg kell szüntetni. A vallás tanítása az iskolából száműzessék.” Ezt követelte Bokányi Dezső pártvezetőségi tag 1903-ban egy a Szabadság-téren tartott népgyűlési beszédében. Ez a követelése teljesen megfelelő programjuknak, amelynek 8-ik pontja így hangzik:

Követeljük „a közoktatásnak állami, megyei vagy községi szervezését. A községi iskolák terheinek állami fedezését. A felekezeti iskolák megszüntetését. A vallás tanítás eltörlését a nyilvános iskolákban.”

Miért van erre nekik szükségük? Megmondja ezt Issaief orosz szociáldemokrata író:

„Egy öntudatos szociáldemokrata nem lehet semmiféle keresztény egyháznak tagja, oly nagy az ellentét az egyház tanításában és életében nyúdzással, a mi a szociáldemokrácia alapelve”.

Ugyanezt vallja Liebnicht, egy német szociáldemokrata vezér 1883-ban a Marx felett tartott emlékbeszédjében.

„A mi (tudniillik a szociáldemokraták) kötelességünk buzgalommal és igyekezettel a vallás kiirtására törekedni és senki sem méltó a szociáldemokrata névre, aki maga nem istentagadó s aki maga is nem terjeszti az istentagadást egész buzgalommal”.

Szociáldemokraták és szabadkőművesek vállvetett erővel dolgoznak azon, hogy pogányvá tegyenek mindenkit. Erre a legjobb mód az iskolának kisajátítása és a vallásnak az iskolából való kiűldözése. Ehhez az első lépcső: az összes iskolák államosítása. A többi már könnyen megy.

Egy kis ébresztő . . .

Írta: Simon Károly gyári munkás.

A nap már a delelő ponton van és Kolozsvár katolikus társadalma még mindig melyen alszik a nemtörődömség kényelmes melegágyán. Erős sugarakkal világít be az eléggé el nem zárt függönyök mellett, világosságot, fényt szórva a szobában, de ez nem sérti az álmos szemeket, sőt egyet

fordulva a másik oldalra, tovább alszunk. Támadhatják, elmozdíthatják legjobbjainkat az őket megillető helyről a katolikus hitvallásukért, az egyház legelső katonáit, a Jezsuitákat piszkolhatják, rúghatják amenynyire jól esik, azok, akik Magyarországon se nem szántanak, se nem vetnek és mégis aratnak, az ilyen egyházüldözések események nem érdekelnek. Minek is, mikor milyen édes nyugalmat ad az indifferentizmus. Csupa kényelem indifferentnek lenni, dehogyan nemk magunknak annyit bátorságot, hogy katolikus lapokat reulelve, az egyház üldözésekről tudomást szerezzünk.

A rajtuk, belőlünk elősködő faj orgánuma megrja szépen, hogy de hogy is van baj a Kréta körül, az egyházi személyek s maga az egyház s benne a hitű katolikusok úsznak a megbecsülésben, tekintélyben sehol sincsenek kitéve támadásnak. S ha ezt ilyen értelemben meg nem írják, akkor hallgatnak, mint a dinnye a fűben, vagy himezre-hámozva a fő-fő dudás mellé álva, lassan, finoman kontrának. Amig egyrészlől ezek a katolikusok becsapásából élő lapok fújják álmainkban az altató, édes dalt, addig a katolikus lapok nyugalmainkat zavarják, siralmas hangon, és minket tette szótlanak, hát nem jobb a kényelem a munkánál? Kolozsvár katolikus társadalma azt bizonyítja álmos nemtörődömséggel, hogy jobb a semmittevés, félre az ébresztő hangú lapokkal és emberekkel, hadd aludjunk tovább!

Jól tudom, hogy akiknek címezve vannak ezen ébresztő hangok, a „Közművelődést” aligha olvassák, de azért két dolog miatt nem hiába fáradtunk. Először is van mit az orruk alá állítani, s talán felszisszennek s így vagy mellénk állanak, vagy nyílt ellenségek lesznek, ami sokkal jobb az indifferentizmusoknál, mert nem szolgálunk botrányul a dolgozni akaróknak, s mi nyílt ellenséggel szemben tudjuk a kötelességünket. Másodszor pedig nem fáradtunk hiába azért, mert elretentő például állítjuk Kolozsvár katolikus társadalmát egész Erdély és Magyarország elé, hogy ilyenek ne legyenek. Súlyos a vád, de nem érinti azokat, akik dolgoztak, akik hatalmas Mária-numokat alapoztak meg a zsöngé női nemnek. Ez olyan munka volt, hogy a távol jövő nemzedék is áldani fogja poraikat, s emlékek örökre élni fog. Ehhez csupán annyit fűzök és jegyzek meg szerényen, hogyha már a női nem jövő generációját mentve lesz, melyetett vallásos neveléssel a modern kor bűnös erkölésétől; tegyük izoláltá a férfi nemet, a fiataliságot is a Mária kongregációkban Jezsuita neveléssel. S a férfiak a Népszövetségben nyerjenek harcoss katolicizmust. Ez betetőzője lenne a diszes és magasratörő Mária-numnak. A kolozsvári katolikus sajtó akkor természetesen folyamánként jönne.

E kitérés után felveszem ismét az eljett fonalat, azt irtam fönebb, hogy alszunk, és most is azt mondom, mert a mi kolozsvári katolikus férfaink, intelligenciánk, fiataliságunk mindent olvas, mindenhol ott van, ami nem katolikus, az a néhány ember, aki dolgozik, szinte roskad a munka alatt. Keservesen tapasztalja munkája meddőségét. Ezt a néhány sort abból az alkalomból írom, hogy a mi kedves Frűhvirt Mátás kerületi-titkárunk Kolozsvárt volt ébresztetni, a megszokott, ismert arcokon kívül alig jelentek meg néhányan, akiknek itt lett volna a helyük a hallgatóság sorában. De ez nem fog minket a munkában megállítani.

* (Népszöv. Írat. 6. sz.)

Frühvrt titkárunk az alvó paraszra fát rakott és gyújtó beszéddel minket lángra lobbantott, de nem ám szalmalángra. *Hanem olyan lángra, hogy szikrát is vetünk majd, belopódzunk a háloszobákba és a misem sejtő aluszékony mafla katolikusknak az alvó arcára pattanunk és elkiáltjuk magunkat, hogy ég a háza és a felekezeti békét gyújtogató s az egyházunkat támadó elemekre uszítjuk, hadt vegyék el méltó béréket egyházüldözésükért.*

Itten kis öbrestök támadjanak mindenhol Erdélyben, ahol Frühvrt titkárunk megjelent!

Mi az oka, hogy a gyakorlati életben az iskola vallás-erkölcsi nevelése nem érvényesül?

[Az orvoslás módja?

Jelöje: „Egyik nemzedék oktatja a másikat”
Smilesz.

Egy tágas perspektíva nyílik meg szemem előtt, midőn az oly széles határok között mozgó tétel vizsgálatához fogok. Mert az élet gerincét képező három faktort akarom boncolgatni, illetve vizsgálni. A társadalmat, családot és az iskolát azért, hogy az iskolai nevelés érvénytelenítő okait megtaláljam.

Ezen három faktornak egymásra való hatása s az így feltűnő körülmények aktív és passzív nevelő hatását kell, hogy lelki szemünk előtt elvonultassuk, hogy lássuk az okokat és egyuttal megtaláljuk az orvosságot.

Ha nézzük a mostani társadalmat, a maga nagy sokadalmával, mely mint a forgó szél, magával ragad mindent, kering, öklözdök, dühöng, ront, pusztít; felszabadított igényeinek és élvezeteinek kielégítéseért, lehetetlen mindjárt dr. Dicz Henrik lesújtó ítéletét nem alkalmazni. „A föld kitünő, a jó ég is kegyes, de már kiállhatatlanul rossz a mi kettőjük közé furakodott, a munka.”

Róma dicsősége, művészetével és szigorúerkölcseseivel eltűnt a tespedés és erkölcselenség mocsarába. Megmutatván azt, hogy e két nyavalyja a legerősebb szervezetest is fölemészti. S valóban mi társadalmunk is rá akadt a veszedelem felé vezető e széles útra.

A mai társadalom nagy tömege parazita módra szeretné magának megszerelni, nemcsak tisztán a megélhetést, hanem az élvezetek nagy tömegét is. A szellemiemből csak a könnyű elménkedést és frivolitást szereti.

Nagyzási hóbortjában igyekszik megtagadni mindent a mi isteni eredetű. Fel-tartóztathatatlanul bele ütött a társadalmi rétegekbe az urhatnáság, mely alatt és fenn, egy- vagy más formában megtalálható.

A nyugati kultúrával eljött hozzánk a divat és bűn minden mezében. Hozott mindenféle nevű, rangú és rendű erkölcsöket, melyek Krisztus tanával homökegyenest ellenkeznek.

Szabadságot hirdet és megveti az igazi keresztény vallásosságon épült nemzeti és társadalmi törvényeket. Mert a szabad iskolák fia nem szeretik függést. Származzék az akár Krisztus isteni tanításából, vagy a nemzetek dicső történeti múltjától.

A mai emberiség nem néz hátra, ő a multból nem akar tanulni. Csak előre nézve tör, és zúzza rohan az anarkia felé. Nem tekint vissza, mert ha vissza tekintenek azok a modern Bokányi, Vázsonyi, Mezőfi stb. szociáldemokraták s az egész szabadkőművesi tábor lovagjai a történelem multjára és tanítására, talán Dózsa Györgyöt nem néznék tisztán a szociáldemokratizmus alapvetőjének, Petőfit pedig ezen eszmék harcosának. Hanem igen is megtanulhatnák, hogy a nép igényeit ép oly veszedelmes, szellemi míveltség nélkül felelőszágná, mint a milyen veszedelmes meglévő javaitól fosztogatni és szabadságérzetét elnyomni.

Az igények felkurbácsolása, a hagyományok típrása és a kizsákmányolás politikáját élénken tanítja a Dózsa-féle lázadás. Vagy vessünk egy pillantást a most négy éve, 1908. évben kiűtött oláhországi parasztlázadásra. Mely alkalommal néhány földéhes, eszméken lovagló proletár bujtogatására, izgatására való hallgatását 11 ezer munkás kéznek mérszárszékére vitelével fizette meg a kényszerűség és az államokat fenntartó törvények szigorúsága.

Ezek a proletár, bujtogató paraziták, kik a nyilvánosság előtt féltik megélhetésük lelketlen útait, a demagógia népszerű köpenyét öltve magukra, folytonosan az egyenlenséget szítják. Munkájuk talaját azon néprétegekben keresik, melyek műveltségük hiányossága miatt, épen az izgatókat nem tudják megkülönböztetni jó akaróiktól.

Mert, hiszen a szabadkőműves is hirdeti a meggyőződés tiszteletét vallás nélkül. Tisztelet mindenkinek elveit, de a pozitív vallásosság korlátait megveti és kárhoztat mindent, a mi állati ember szabadgondolkodása elé akadályt gördít. Gyakorolja a felebaráti szeretetet, kihílt szívvel úgy, hogy érezze pártfogoltja a számitásból eredő kegyet.

Hirdeti a szociáldemokrata is a törvények tiszteletét, de csak addig, ott és úgy, a mint sorsával dúsan meg van elégedve. Vallásának, hazaszeretetének fokmérője a pénz. Az ember szereti a lelkiismeret korlátait meglazítani. S mind az, ki ezt teszi, akaratlanul dül ama társaságokba, melyeknek fő zsinórmértéke a tisztán emberi erkölcsi törvény.

A „Kelet” trombita szavára egyre-másra alakulnak klubok, ligák, körök és egyesületek, melyek fennen hirdetik a társadalom újja alakítását s e célból legelőszőr is az iskolákat igyekeznek hatalmukba keríteni. Honnan szerintük legelőszőr is a vallást és a vallás-erkölcsöt kell kiküszöbölni. „Ki kell dobni az évszázadokon át illetéktelen kezekben tartott iskolákból a hiterkölesöt” mondja a reformklubista Messinger S. Sőt legújabbban a képviselőház pénzügyi bizottságában, bizonyosan eme modern klubok tagjai nem restelték megsiratni azon csekély összeget, a mit az államot fenntartó hitvallásos iskolák segélyezésére adnak. (Igazan sok is! 5000 áll. iskola 16 millióba kerül, 16 ezer hitfelekezeti 12 millióba, 1911. évi áll. költségvetés.) Mintha nem éppen a leszólt páriák eredményes munkája építené fel ama nagylelkű pöffeszkedők trónusát.

(Folyt. köv.)

A XXIII. nemzetközi eucharisztikus kongresszus Wien 1912. szeptember 12—15.

A kongresszus legfelső Védője: Ő Császári és apostoli királyi Felsege. A magyar csoport Fővédői: Vaszary Kolos Ferenc bíboros hercegprímás, Ő császári és királyi Felsege Izabella főhercegné. Védők: Ő császári és királyi Felsegeik Klotild, Augusztia és Erzsébet főhercegné. Védők: Samassa József, Csernoch János, Szmre-esányi Lajos, Balás Lajos, Batthyány Vilmos gróf, Boromisza Tibor, Csáky Károly gróf, Fischer-Colbrie Ágost, Glatzfölder Gyula, Hajdu Tibor, Hornig Károly báró, Hosszu Vazul, Mailath Gusztáv Károly gróf, Mikes János gróf, Pap Antal, Páry Sándor, Prohászka Ottokár, Radnai Farkas, Radu Demeter, Széchenyi Miklós gróf, Várady L. Árpád, Zichy Gyula gróf, Kohl Medárd, Rajner Lajos. Elnökök: Esterházy Miklós herceg, Fischer-Colbrie Ágost, Pálffy Miklósné hercegné, Pallavicini Edéné ögrófné. Tanácsosok: Mailath József gróf, Pálffy Miklós herceg, Zichy János gróf. Középponti bizottság: az Országos Katolikus Szövetség: Zichy János gróf elnök, Zsembery István dr. ügyvivő alelnök, Hindy Zoltán igazgató. Alelnökök: Almásy Imre gróf, Beszkid Antal, Bozoky Géza dr., Blanckenstein Pál gróf, idősebb Bulla György, Cseconics Endre gróf, Cziráky Antal gróf, Erdödy Tamás gróf, Esterházy Rudolf herceg, Esterházy Sándor gróf, Franciscy Lajos dr., Galcsék György, Horváth Győző dr., Karczub Endre, Korniss Károly gróf, Kretschy Sándor dr., Kumlik Tivadar, Magyar József, Mattyasovszky Lajos, Schell Gyula báró, Schönborn-Buchheim F. Károly gróf, Somssich Béla gróf, Szabó Albert dr., Széchenyi Emil gróf, Tilles Béla dr., Uhlárik Mátyas dr., Wenckheim Ferenc gróf, Zandt Ödön. Özvegy Asbóth Jánosné, Chotek Rezsóné grófné, Csáky Gusztávné: özvegy Cziráky Béláné grófné, Dessewffy Miklósné grófné, özvegy Esterházy Jánosné grófné, Farkas Edith, Festetics Tassiloné hercegné, özvegy Gonda Jenőné, Hohenlohe Clodwigné hercegné, Károlyi Lászlóné grófné, Koesy Jánosné, Magyar Józsefné, Mailath Józsefné grófné, Popovics Miklósné, Rapcsák Imréné, Schwarcz Mária, Sizzo-Norris Kristófné grófné, Somssich Béláné grófné, özvegy Szegedy Györgyné, Széchenyi Andor Pálné grófné, Széll József, Szögyény-Marich Julia, Uhlárik Mátyasné, Vécsey Eszter báróné, Wenckheim Frigyesné grófné, Zichy Lujza grófné, Zselénszki Róbertné grófné. Disz-elelnökök a többek között Erdélyből: P. Kory Ottó, Korniss Károly gróf, P. Prefán Leonard, özvegy Gonda Jenőné.

A magyar bizottság megalakulása.

A nemzetközi eucharisztikus kongresszusok világkörüli útjukban ez év őszén egészen közelünkbe jutnak. A mult évben Madridban tartott nagyszerű kongresszus elhatározta, hogy az idei XXIII. nemzetközi eucharisztikus kongresszus Wienben lesz szeptember 12—15. napjain.

Az eddig lefolyt eucharisztikus kongresszusokon is a távolság szerint nagyobb-kisebb számban vettek részt a magyar

*) Azt látjuk, hogy bennünket, mint mindig nagyon mostohán kezelnek ott a Közponban. Erdélyből talán többet is lehetett volna felvenni. A virágzó oe. igazgatót, a központi oe. igazgatót, s az eucharisztikus egyesület igazgatóját. Szerk.

katholikusok. Most azonban, mikor egész közelben gyűlnek össze a világ katolikusai, hogy hódoljanak az eucharisztikus Jézusnak, hogy az Oltáriszentség előtt egyesülve bizonyoságot tegyenek hitükről, a magyar katolicizmus impozáns képviselője sem hiányozhatik.

Mikor tehát az osztrák püspöki kar körlevélben hívta fel a világ összes nemzetét a kongresszuson való részvételre, a magyar katolikus közélet hivatott vezetője, a püspöki kar rögtön megtette a kellő előkészületeket arra, hogy a magyar katolicizmusnak a kongresszuson való részvétele méltó legyen és a magyar katolikusok a többi nemzetek soraiban mint önálló csoport foglalják el az őket megillető helyet.

Az eszmének sikerült megnyerni a koronás királyt, aki elfogadta a kongresszus legfőbb védségét. Az előkészítés munkálatait Izabella főhercegné vette magára, ki elfogadta a fővédőséget Vaszary Kolos bíboros hercegprímással együtt. A püspöki kar megbizottja az előkészítésben Fischer-Colbire Ágost dr. kassai megyés püspök. Az előkészítés adminisztratív részét az Országos Katolikus Szövetség vállalta magára, mint a magyar csoport középponti bizottsága. A magyar előkészítő bizottság május 18-án formalisan megalakult. Az ünnepi alakuló ülésnek különös dísz kísérelődött az uralkodóhoz 5 tagjának megjelenése; a sikernek záloga pedig az a lelkesedés, melylyel a felhívásnak az ország katolikus körei megfelelve, megjelentek az alakuló gyűlésen.

A Központi Katolikus Kör Molnár-utcai palotájának fehérterme 11 órára teljesen megtelt díszes közönséggel.

(Folytatjuk.)

H I R E K.

Havanna.

„A hölgyek a kertbe akarnak menni. Önöket pedig Uraim valami jó szivarokra hívnám meg, mennék át hát talán a könyvtárba!”

Igy szólt a házi úr a vacsora után.

A hölgyek kimentek élvezni a friss levegőt a virágos, növényekkel díszes kertbe, mely a házi úr szép házat körülveszi.

És mi — az Arak átmentünk a könyvtárhelyiségbe, amely helyet a mi házi-urunk nagyon kedvel és meg kell vallanom, hogy az ő izlése teljesen egyezik az enyémmel, mert nekem is a könyvtárom a legjobb társaságom, s az is volt mindig.

Mindnyájan leültünk s én véletlenül az Egyesült-Államok nagy földrajzi térképe előtt foglaltam helyet, amely a falon függött.

„Parancsoljanak szívat venni!” kért pennünket a házi úr, körülhordozva az illatos szivarokkal telt ládikót, „tegnapelőtt kaptam egyik kubai kereskedő barátomtól: valódi Havanna szivarok!”

„Havanna! Hm —” s egy szép példányt kivettem belőle.

„Havanna, hm, mit akar Ön ezzel mondani, talán nem hiszi, hogy a Havanna szivarok felülmúlnak minden más szívat?” kérdé tőlem a házi úr, látva különös arckifejezésem.

„Oh nem, egyáltalán nem!” mondtam én, „én éppen nem akarok ezeknek a szivaroknak a dicsőségéből semmit sem el-

venni, de ami gondolkodóba ejtett, az annak a névnek a története, amely e szivarokra rá van illesztve. Nagyon véres egy történet ez, amit senki sem ismer, sőt e dohány élvezői sem tudják, hogy mi annak a valódi jelentése és eredete.”

„Mondja el! Mondje el!” kért a házi úr és a többi urak is mind ismételték az ő kérését.

„Ime e térkép, amely feltünteti Önök előtt a nyugathatárszéli szigetcsoporthat, reá mutattam a falon függő nagy térképre. Itt vannak a területek, amelyeket az Újvilág első kutatói meghódítottak. Ime itt a fővárosuk is, Havanna. Ezen a helyen történt az a véres és kegyetlen esemény, melytől ez a világhírhető nevet kölcsönözte.

Az első időben történt Amerika felfedezése után, midőn a spanyolok Közép- és Délamerikába mentek, hogy a civilizáció nevében és a szent kereszt jelvénye alatt meghódítsák az amerikai őslakók aranydús területeit

Ezidőben volt egy spanyol generális is, — már elfelejtettem a nevét — aki katonaságával eljött egész eddig a helyig, a hol most a sziget fővárosa fekszik. Azidőben még néhány indián lakház volt ott, s az indiánok nagyon nyugodtan laktak az ő kunyhójukban. Gazdagok voltak, mert sok arany tárgyat, melyek a spanyol katonaságot odacsalogatták.

A generálisnak sok arany tárgyat sikerült megszereznie cserében értéktelen európai játékszerekért. De nem szerzett meg mindent, holott ezt akarta.

Időközben megszerzett egy szép indián leányt és szerelmük nem volt gyümölcstelen: Összekeltek, s gyermekük is lett, három.

Eddig az ügy egészen rendben lett volna. Most kezdődött meg azonban az ő szörnyű végzetük, ami oly gyakran ismétlődik meg a civilizáció történetében.

Jött a pálinka. A generális szétosztotta az indiánoknak, s meglepéssel látta az eredményt: az indiánok a pálinka fogyasztása után önkénytelen az ő rabszolgái lettek, amely tényt igen alkalmasnak talált kapzsáságára felhasználni.

Folytatta tovább az itatást és egy napon, e törzsnek utolsó napján, végrehajtotta iszonyatos tervét.

Midőn az indiánok annyira lerészegedtek, hogy nem tudtak egyáltalán ellenállani, a katonaság hirtelen megtámadta az egész falut, mindenkit legyilkolt és fölégelte a kunyhókat.

Hiába kérte az indián feleség az ő férjét, a generálist; ez megcsalva őt és az ő gyermekeit, gúnyos nevetéssel válaszolt az ő kérésére.

Látván népének kegyetlen sorsát, s még kegyetlenebb hűtlenségét saját férjének, aki valóban soha sem tekintette magát törvényes férjének, karjaira vette gyermekeit és az atyjának égő kunyhójára ugrott, felkiáltva: „Havanna, Havanna!”, ami azt jelenti: „ég, ég!”

Esperantóbból
(I. I. Süsmuth Washington L. V. Sz. után)
lord. Sipoš józsef.

Zsigmondháza két püspök üdül. Főpásztorunk meghívására Mike s János gróf szombathelyi püspök, ki veszélyes operáción ment keresztül, Zsigmondháza ment, ott ünnepelte születés- és névnapját. Fölépülése örvendetesen halad. Mikes püspök július hó

első napjaiban fog székhelyére visszaérkezni. A teljesen egészséges főpásztorunk bizonyára kellemes napokat tölt egykori papjával, s most püspöktársával, a most már nevezetessé vált Zsigmondháza.

Választmányi ülés. Az Erd. róm. kath. Irod. Társulat választmánya rendes évnegyedí gyűlését június hó 26-án tartotta meg. Jelen voltak: *Balázs* Endre dr. elnök, *Tamási* Áron, *Soóthy* Gyula, *Körödy* Imre, *Szentiványi* Róbert dr., *Péter* Antal dr., *Kárpiss* János, *Albert* Vilmos, *Király* Gáspár választmányi tagok. A gyűlés tulajdonképeni tárgya annak a szerződésnek a bemutatása volt, amelyet a kiküldött bizottság a *Közművelődés* nyomására vonatkozólag Schäser Ferenc nyomdajelöléssel kötött. A választmány a szerződés megkötését tudomásul vette. Majd a pénztárnok terjesztette elő jelentését a pénztár jelenlegi állásáról. Eszerint ez évi összes bevétel 910.44 K. pénzmaradvány volt 210.26 K. összesen 1120.70 K. Ebből kiadás 971.54 K. pénzmaradvány 149.16 K. Az elnök javaslatára a választmány hálás köszönetét fejezi ki a pénztárnoknak buzgó, odaadó s fáradságos munkájért.

A nagyszabeni szentferencendi nővérek tanítóképzőjében a tanképesítő vizsgálatok szép eredménnyel végeztek. A 32 vizsgázó közül 6 kitünő, 8 jeles és 18 jó oklevelet nyert. Egy jelölt egy évre és egy három hónapra vettettet vissza. Az intézet munkájáról a nagy gondtal kiállított értesítő ad kimerítő tájékoztatást.

Halálozás. Június 21-én temette Hg. Hohenlohe főesp. plebános nagy segédlettel Györy Ignác, nagyszabeni áll. polg. fiúiskolai igazgatót. Mint egyháztanácsos és a szentferencendiek syndikusa sok szolgálatot tett önzetlen szeretetből egyházának. Maga a megtestesült becsületesség és kötelességtudás volt, kit azért igen sok barátja kísért igaz részvétellel utolsó útjára, a nagyszabeni közp. temetőbe. Nyugodjék békében!

A szászrégeni O. E.-nek és Katk. Körnek ünnepnapja volt f. hó 23-án. Az O. E. egy évi működés után e napon tartotta beszámolózárgyűlését. Az eredmény reményen felüli volt, amelynek egyik legeklatásabb bizonyítéka az a körülmény, hogy mikor ezelőtt egy évvel az O. E. hosszú szünet után újra működni kezdett, a tagok elfértek egy kis szobába, jelenleg pedig annyira meggyarapodott, hogy a lelkes tagokat egy nagy terem is alig tudta befogadni. A jövő év programját két pontban állapították meg: 1) hogy az egyesület minden egyes tagja hozzon jövőre még egy új tagot magával; 2) hogy jövőre lehetőleg rendezzenek egy kis egyházi ruha-kiállítás. Az O. E. gyűlése után a Kath. Kör tartotta meg közgyűlését. Nagy örömet keltett a miniszter és a kegyelmes Püspök úr leiratai, amelyekkel a Kör alapszabályait jóváhagyta. Lelkes éljenzéssel fogadták az elnök ama bejelentését, hogy a Püspök úr beállott a Kör alapító tagjai sorába. Az ideiglenes tisztviselői kart véglegesítették. Számos előfizetője akadt az Újlapnak, s ezzel megkezdődött a hadakozás a krajeáros revolveres újságok ellen. Mindkét gyűlésről üdvözlő táviratot küldtek jubiláló főpásztorunknak. Különös jelentőséget adott a két gyűlésnek a kispapok részvétele, akik tartalmas és tüzes beszédekkel felejtethetetlen és kedves emlékeket hagytak Szászrégenben.

A polgári fiúiskola gondnoksága. Idő multával ez is megalakult. Tagjai lettek: *Náthán* Bernát dr. kir. tanácsos, orvos, *Cserni* Béla dr. nyug. főgimn. tanár, *Csibertics*

Pompilus Imre főgimn. tanár, *László Jenő dr. ügyvéd, Müller Lajos iparos, Pápiu Viktor iparos, Deutsch Manó takszékpenztári vezetőrtük.* Ezen ötletszerűen összeválogatott névsort — úgy látszik — inkább a társadalmi békés megférése és a demokratikus összevgyülés gondolata sugalmazta, mint a tanügyi szükségleteit. Tisztelet a gondnokság egyénileg kiváló és érdemes tagjainak, de jobban szeretttük volna, ha mind lelkes, hozzáértő tanügyi férfiak kerülnek be a gondnokságba, akik nagyon jól tudják, hogyan kell egy intézetet a fejlődés útján fokozatosan emelni, hogy hivatásának minden tekintetben megfeleljen.

Főpásztorunk és az erdélyi istenitélet.

„Folyó év május 13-án Isten erős csapással sújtott le Szolnok-Doboka vármegyére. Pár percig tartott csak a pusztító orkán, útját mégis mindenütt pusztulás és romlás jelezte. Száz meg száz család maradt hajléktalan, szívből halált adva Istennek, hogy legalább életét megmenthette. Az összeomló házak nemcsak rettenetes károkat okoztak, de egész falvak lakosságát hajléktalanná tették. Ezek most Isten szabad ege alatt kétségbeesve gondolnak arra, lesz-e hová fejüket lehajtaniok. E mellett pedig ott lappang a másik még retentőbb kérdés, meg lesz-e a mindennapi kenyérök? Fáradságos munkájuk után eddig is szegényül éltek, hogyan zeneknek most a jövő elebe? Tisztelendő Testvéreim és kedves hűveim az ő nyomoruságukat a ti irtalmassal szívetekbe ajánlom. Ne sajnáljátok filereitekkel nélkülözést szenvedő embertársaitok segítségére sietni. Résztvevő szívetekből fakadó irtalmasságotokat az az Úr Jézus fogja megjutalmazni, ki meg ellensegeinket is szeretni parancsolta, s ki könyörület, segítség nélkül soha sem nézhette a nélkülözést és szenvedést. Isten e látogatásában különösen sokat szenvedett Balványosváralja község. Temploma romokban hever, papja hajléktalanná válva a szomszéd községbe menekült, a kántori laknak csak helye maradt meg, hűvek még Isten házában látogatásától a lelki vigasztól is megfosztva állanak. Irtalmassal szívvel siessünk segítségükre! Fel-szólítottam azért egyházmegyém papságát, hogy maguk is áldozva e szent célra: a hűveket is a szószékéről buzdítsák az adakozásra, július 3-ik vasárnapján templomi gyűjtést rendezve a rombadölt egyházi épületek helyreállítására. A begyűlt összegek augusztus hó 1-ig hozzám küldendők be.” (IX. sz. körlevél)

Gárdonyi Géza a mai színházról. A dolog mistorikuma ez: Egy egri paptanár szindarabot írt — mielőtt a színházhoz benyújtotta volna darabját — Gárdonyihoz fordult tanácsért. Gárdonyi levelet írt a paptanárhoz, mely így szól: Kedves és tisztelt Tanár úr! Csak dicsérelhetem aggodalmát, hogy amint mondja: pap is, tanár is, átadhatja-e drámai munkáját a mai színpadnak? Hát bizony a mai színpad fölött nem a kultúra esillaga ragyog. A nemzeti színek is megfakultak rajta. A fehér peplonban ábrázolt muzsa ma már nem tudom milyen ruhás kisasszonnyal cserélhető meg a színészet szimbolikájában. Mégis azt mondom, hogy aggodalma felesleges. A színpad örökre az élet büvés tükré marad, s mink vagyunk a hibások, hogy mostanában moocsarat tükröz. Mért ne állíthatná ön azt a nemes fantáziával megírt drámát a mai színpadra? Mért ne szorítsuk

ki virággal a dudvát? Hiszen, ha csak egy estét foglal is el színműve a műsorban, az is térhódítás: leszorítása egy estéről a népmulattató léhaságoknak. Hogy pap és tanár? Nem irtak-e valamikor a jezsuiták is színműveket? Bár volna a papok és tanárok között sok olyan költői tollú ember, mint ön, akkor bizonyára kevesebb trüköt szaritanának a színház udvarán. Akkor bizonyára nem kérdegetnék a leányos apák a színház penztárosát: Kérem, jöhet erre az estére tisztességes család? Az egyetlen kis aggodalma a helyszerző állapot lehetne. A helyi szerzőre mindenki gyanakodva és mosolyogva néz, s legvidámabban persze a színház direktora. Erre azonban azt ajánlom, hogy ön is mosolyogva viselje ezt a néhány napos terhet: a műve eljátszása után látni fogják, hogy a direktor nem az ön személye hüségát vitte színpadra, hanem egy szép és nemes gondolatot az emberi lélek örök érdekességének világából. Kívánom, hogy a színészek valóban művészek legyenek az ön estéjén, a közönség pedig megértse. Eger, 1912. évi június hó 10-en. Tiszteelő hűve: Gárdonyi Géza.

Katonai ünnepély.

A várbán állomásozó 50-ik csász. és kir. gyalogezred tisztikara és legénysége, június hó 24-én bajtársi kegyellett ünnepelte azon hősök emlékét, kik ezéltől 46 évvel Custozza mellett, a Monte vento és Oliase-nál vívott véres harcokban elesetek. A parkban álló hatalmas kőobeliszk előtt összegyűlt tisztikar, előkelő hölgyközönség, régi bajtársak és katonai legénység jelenlétében, *Hofbauer* alezredes, szónoki lendülettel előadott beszédében, röviden ismertette a csatában hősi halált szenvedett tisztiek és katonák bátorságát, önfeláldozását. Beszédközben, az élővirágokkal feldíszített emlékoszlop talapzatára helyezte a tisztikar koszoruját, valamint azt a szép babérfüzért, melyet a csatában elesett *Schweiger* Károly ezredes emlékének, saját fia küldött az ezredhez. A jelenlévő öreg harcosok szemében köny csillogott, mikor visszaemlékeztek arra a rettenetes napra, mikor teljes katonai felszereléssel, 36 fokos melegben rohantak a hegytetőkön eláncolt ellenség útjei ellen. *Rudiszeits* Márton generális minden régi harccsal kezet szorított, gratulált nekik, s ezzel a katonai zenekar hangjai mellett bevégeződött a kegyeleter ünnepély. Délután a tüzerlaktanya mögötti téren, a legénység ünnepelt.

A bécsi eucharisztikus kongresszusra nagyban folynak az előkészületek. A magyar állam területén levő összes vasutak s az osztrák államvasut kedvezményt biztosítanak a résztvevőknek, úgy, hogy Budapesttől Wienig az utiköltség: gyorsvonaton I. oszt. 23-50 K, II. oszt. 15-40 K, III. oszt. 7-70 K. Személyvonaton: I. oszt. 16-40 K, II. oszt. 10-50 K, III. oszt. 4-85 K. A gyorsvonatú III. osztály csak az esetben használható, ha az utazó külön vonatához csatlakozik, mert III. osztályú kocsi csak ilyen vonatoknál lesznek. A kedvezményes jegy váltására jogosító igazolványok a központi bizottságnál (Országos Katolikus Szövetség), I korona kiállításai illeték ellenében kaphatók, de csak azoknak, akik kongresszusi jegyet váltottak. A kongresszusra 4-féle jegyet adnak ki. A 10 koronás jegy az összes üléseken való részvételle az összes kiadványokra, a 6 koronás az összes üléseken való részvételle, a 2 koronás egy nap ülésén való részvételle, az 1 koronás csak a körmeneten való részvételle jogosít. A magyar csoport jelvénye 1 koronába kerül. Az elszállásolás részint es-

portosan, (iskolákban, egyesületekben, nagyobb termekben) részint egyéneknél (magánlakásokon és szállodákban) történik. Ára I koronától felfelé olyan összegben, amint azt a jelentkező kívánja s aminek megfelelő elhelyezésről gondoskodik a rendezőség. A központi bizottság (Országos Katolikus Szövetség) a következő beosztás szerint és pedig: Szept. 11-én délutántól 15-éig estig az utazás, elszállásolás és ellátás költségének fedezéséről I. csoport 140 K, II. csoport 100 K, III. csoport 80 K, IV. csoport 60 K, V. csoport 40 K. lefizetése ellenében gondoskodik úgy, hogy az elsőcsoport I., a II. és III. csoport II., a IV. és V. csoport a III. osztályon utazik, a I—IV. egyéni, az V. csoport tömeges elszállásolást kap, egyéni elszállásolással azonban csak az I. csoport tagjai laktak külön szobában. A kongresszusra való jelentkezés határideje 1912 július 10, a meddig a központi bizottsággal (Országos Katolikus Szövetség) a részvétel szándéka, a kongresszusi jegy s a vasúti igazolvány árának egyidejű beküldése mellett közlendő, megjelölve egyttal, hogy a központi bizottság utján óhajítja-e csupán utazást, vagy az utazást, elszállásolást és ellátást egyttal, amely esetekben a csoportszám is megjelölendő és az utóbbi költségek 1912. augusztus hó 10-éig megküldendők.

Új vonatpár forgalomba helyezése a

nagyszében-verestoronay-cainenii vonalon. A nagyszében-verestoronay-cainenii vonalon f. é. július 1-től bezárólag szeptember 30-ig C. F. R. 259 6105-6106 vonatszámok alatt egy személyvonatpár helyeztetik forgalomba. A 6106 sz. vonat indul Nagyszébenből d. u. 4 óra 42 perckor, érkezik Cainenibe este 7 óra 9 pkor, a C. F. R. 259 6105 sz. vonat pedig indul Caineniből d. e. 8 óra 57 pkor. Az új vonatpár Romániába és Romániából Jiblean-Piatra felé illetve felől közeledő vonatokkal közvetlen, csatlakozással bír. Budapest, 1912. évi június hó 19-én. Az igazgatóság.

Az érettségi vizsgálat.

A székelvudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumban f. hó 11, 12, 13 és 14 napján folyt le *Lenner* Emil címzetes főigazgató, győri főreáliskolai igazgató elnöke mellett. Jelentkezett 22 rendezet tanuló, akik közül jelesen érettek: *Ágoston* István, *Csik* Péter és *Márton* Lajos, jól érettek: *Ávéd* Endre, *Gál* János, *Kerezy* Jenő, *Pacchiaffó* Emil, *Pádár* Károly, *Soó* Gáspár és *Szabó* Endre. Egyszerűen érettek 8 tanuló. Egy-egy tárgyból javító vizsgálatra lett utasítva 4 tanuló. A latinnyelvből kiegészítő érettségi vizsgálatra jelentkezett 5 főreáliskolai érettségi vizsgálatot tett tanuló, a kik közül jól érettek *Kuchenbauer* József, egyszerűen érettek 4 tanuló.

Halálozás.

Kiss Lajos szarvaskendi nyug. róm. kath. plébános meghalt Hatolykán e hó 17-én. Temetése 19-én d. e. 10 órakor volt. Született 1845. évben Hatolykán, iskoláit Csíksomlyón végezte, honnan theologiai tanulmánya elvégzésére Mikházára ment, belépve egyttal a Szent Ferencz rendébe, hol őt áldozó pappá szentelte az akkori erdélyi püspök, *Fogarassi* Mihály. A rend reformálása következtében 1890-ben kilépett a rend kötelékéből és *Majláth* püspök átvette őt világi papnak s *Kidér* nevezte ki plébánosnak. *Kidér*ől Szarvaskendre választották meg plébánosnak, hol utolsó percéig buzgóon teljesítette papi kötelességét. Betegsége, melyet véletlen esés következtében kapott, nem engedte tovább szolgálni az ur szolgáját s kérelmére nyugdíjazták őt. Nem sokáig élvez-

hette a jól megerdemelt nyugdíját, mert a hatalmas testű embert megörülte teljesen végzetes betegsége. A haldoklók szentségének ajtós felvétele után hunyta le szemét. Nyugodjék békességben. Temetésén összes rokonai, valamint tisztelői résztvettek. Az egyházi szertartást az Ilyefalvi plebános vezegte segédlettel.

A nemzetközi eucharisztikus kongresszus.
Az Országos Katolikus Szövetség, mint a kongresszus magyar csoportjának középponti bizottsága ismertető füzetet adott ki a kongresszus iránt érdeklődők számára. A füzet bevezetésében felsorolja a vezetőség névsorát, azután részletes tudósítást ad a magyar csoport megalakulásáról, közölve az üléseken elhangzott beszédeket, melyek egyuttal irányítói és tájékoztatóul szolgálnak. Ezek között találjuk a magyar csoport fővédőjének Izabella kir. hercegasszonynak megnyitó beszédét, Apponyi Albert grófnak lelkesítő szónoklatát, Zichy János gróf középponti bizottsági elnök által az egyházmegyénként választott alelnökök számára előterjesztett munkaprogramot és Fischer-Colbrie Ágost püspöknek a magyar

csoport egyházi ülésén és ünnepségein való részvételre vonatkozó ismertetését. A füzet közli továbbá az egész kongresszus hozzávetőleges rendjét, végül pedig általános tájékoztatót nyújt azok számára, akik a mozgalomhoz csatlakozni szándékoznak. Az Országos Katolikus Szövetség (IV. Ferenciek-tere 7., III. lépcső I. 8.) ezt a füzetet, mely kiválóan alkalmas arra, hogy teljes képet nyújtson-e, Wienben lefolyó nagy világegyemenről, ingyen küldi meg azoknak, akik ezért hozzá fordulnak*).

*) Lapunk hozza teljesen Szerk.

Tusnádfürdőn. folyó évi június 25-től kezdődőleg automobil fog a fürdővendégek rendelkezésére állani, melyen a fürdőigazgatóság megállapított díjszabás mellett kirándulókat rendez a szomszédos fürdőkre, kiránduló helyekre és Sinajába.

Székyek fiuk ipari és kereskedői pályákra inasokul felvétele a következő sorrendben történik: Julius 5-én Gyergyótólgyesen a fősolgabíroságnál. Julius 7-én Gyergyószentmiklóson a fősolgabíroságnál. Julius 8-án Csíkszeredában a vármegyéháznál. Julius 9-én Csíkszentmártonban a fősolgabíroságnál

A tornádó munkája. A mult hetekben Erdélyben pusztító forgószél, mint ismeretes olvasóink előtt, Firtosvárálja községet pusztította el nagyobb mértékben. A községi épületeket percz alatt döntötte romba. Érdekes világot vet a romboló vihar utjára azon most kapott értesülésünk, hogy a firtosváráljai községi jegyzői irodából kisdrott kataszteri birtokiveket a korondpálpataki erdőben a fák koronájáról és sziklák mögül szedték össze. A firtosváráljai közs. jegyző felkérésére Hadnagy Mihály korondi plebános gyűjteti a község népével az eddig elég nagy számban megtalált birtokiveket.

Szerkesztői üzenetek.

Zetelaka Jónni fog — kissé hozni. Köszönet.
Kolozsvár. Köszönöm szives sorait. Megyek Csíkszeredába l. gyakorlatra s onnét egy kis görbe uton haza — Tapolcára. Multkor telefonon kerestem, nem jött semmi válasz. Üdvözlettel.

Méltóságos Pártelnök Ur. Sziveskedjék pár sort írni a beküldött cikkhez, hogy értsük az egészet. Voltaképpen ki is az a pártelnök? Addig nem közölhetem.

A többi Kéziratok mind a nyomdában vannak és sorra kerülnek mind.

6000 ajándék óra.

Reklam céljából fennjelzett mennyiségű órát ajándékozunk a lap olvasóinak, csakis a leg elegánsabb. — kivonat szerint — úri- vagy női alakú „Noblesse” precíziós órák kerülnek szetküldésre. Irjon azonnal, amíg a készlet tart: **Hans Schmitz, arany és ékszerárúháznak, Wien, VI. Liniengasse 60.**

3-5

Templomok, oltárok, szószékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és **jutányos árban**

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő
KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák és címádák, papi civil öltönyök** előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialek velumok, baldachinok, minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **saabászat, mint ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöztetnek.

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

A pécsi 1907. évi orsz. kiállításon az Orsz. Iparegyesület által nagy ezüst-éremmel kitüntetve.

Számos évek óta a pécsi székese gyház és sok más plebáni templom viaszgyertya, örökmécs, olaj szállítója.

Alapított 1829-ben. Telefonszám 424.

KRISZTIAN JÓZSEF és FIA
méhviaszgyertyagyár, méz, fáklya és viasz raktára

PÉCSETT. Főüzlet: Szigeti országút 3. sz. Fióküzlet: Jókai-tér 9. szám.

Ajánljuk a főtiszt. plebános urak becses figyelmébe kitünő minőségű és az egyház rendeltetének megfelelő valódi méhviaszból készített templomi és egyéb viaszgyertyáinkat bármily nagyságban és az összes templomi kellékeket.

Kívánatra árjegyzékünket bérmentve küldjük.

Oda				Alvincz—Nagyszeben.				Vissza			
Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	143				Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
5802	5804	5806	5808					5801	8503	5803	5807
I.—III.	I.—III.	I.—III.	I.—III.					I.—III.	I.—III.	I.—III.	I.—III.
7 ⁵⁰ 2 ⁰⁰	12 20	9 30	7 05	ind.	Budapest keleti p. u. (Aradon át 153) érk.	—	9 20	5 45	12 30		
4 ⁰⁴ 7 ⁰⁵	11 15	6 32	12 47	→	Arad (153) érk.	—	4 03	8 52	4 35		
	8 05	8 35	6 15	→	Budapest k. p. u. (Nagyváradon át 126, 153) érk.	10 ⁰⁹ 4 ⁰⁵	7 20	7 30	7 50		
	7 14	2 42	2 32	→	Nagyvárad (126, 153) érk.	4 17	10 34	1 52	8 34		
	3 51	10 57	2 25	→	Tovis (153) érk.	8 20	1 06	5 35	11 27		
2 34	7 40	12 33	5 10	ind.	Alvincz × (153) — — — — — érk.	7 00	11 14	2 25	8 30		
2 55	8 01	12 57	5 29	↘	Szászsebes — — — — — érk.	6 43	10 58	2 09	8 14		
3 14	8 20	1 16	5 47	↘	Kelnek — — — — — érk.	6 24	10 41	1 49	7 57		
3 33	8 40	1 38	6 06	↘	Konca — — — — — érk.	6 13	10 31	1 39	7 47		
3 42	8 50	1 47	6 15	↘	Szerdahely-Sósfürdő — — — — — érk.	6 04	10 23	1 30	7 39		
3 57	9 04	2 01	6 29	↘	Erdélyszerdahely — — — — — érk.	5 51	10 11	1 18	7 27		
4 09	9 15	2 12	6 40	↘	Kisapold — — — — — érk.	5 40	10 01	1 05	7 17		
4 37	9 43	2 37	7 07	↘	Nagyapold — — — — — érk.	5 23	9 44	1 24	7 00		
5 01	10 05	2 59	7 29	↘	Galis — — — — — érk.	5 02	9 25	1 24	6 41		
5 14	10 15	3 09	7 39	↘	Ecsellő 19. sz. órház — — — — — érk.	4 51	9 15	1 24	6 31		
5 30	10 30	3 21	7 54	↘	Szelistye — — — — — érk.	4 41	9 08	1 20	6 24		
5 40	10 40	3 31	8 04	↘	Zekes — — — — — érk.	4 23	8 49	1 14	6 25		
5 49	10 49	3 39	8 13	↘	Kacova — — — — — érk.	4 12	8 39	1 13	6 55		
5 58	10 58	3 48	8 22	↘	Orlát — — — — — érk.	4 01	8 29	1 12	6 45		
6 09	11 09	3 59	8 33	↘	Kereszténysziget — — — — — érk.	3 41	8 09	1 09	6 25		
6 31	11 30	4 20	8 54	↘	Kistorony — — — — — érk.	3 15	7 45	1 04	6 01		
6 40	11 39	4 29	9 03	↘	Nagyszeben × (133, 139, 140, 141, 142) ind.	3 05	7 35	1 03	5 51		

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti
társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal
mindennemű templom berendezési és fel-
szerelési tárgyak, u. m.:
oltár, szószék, gyóntató-
szék, templompadok,
szentély-korlát és egyéb
felszerelési tárgyak készi-
tését, szállítását, régi
oltárok aranyozását és
átalakítását.

Pontos rajzzal és költségtérítéssel
készséggel szolgálók.

Több kisebb méretű vagy több na-
gyobb megrendelésnél személyes
megfelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

bérlő SCHÄSER FERENC
KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET — GYULA FEHÉRVÁR.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát mindennemű irodai
cikkekben, író- és fogalmazványpapirosokban, stb.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben.

Egyházi nyomtatványok

mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

**Linotyp betűszedő- és más új gépek-
kel felszerelt könyvnyomdájában**
mindennemű nyomtatványok kifogástalan minő-
ségben versenyképes árák mellett készíttetnek.

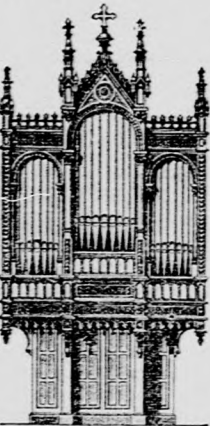
Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyó-
irat általam eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szereném a főtiszt. papság és m. t.
egyháztanács tudomására hozni, miszerint

orgona- és harmonium-építő
műhelyemet

teljesen ujjonnan
rendeztem be, minek
utánna módomban áll a
legnagyobb szabású
orgona-építést is
elvégezni. Bárminemű
javításokat átalakításo-
kat jutányos áron,
pontosan eszközölök.

A n. é. közönség pártfogását
kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos

viaszgyertya gyárosnál

NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymezőye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

Árak különként:

240 K., 320 K., 4 K., 5 K., II.